

HVORFOR SPISE OG DRIKKE?

Du skal spise og drikke for at leve. Du har brug for mad for at vokse og få energi. Jo mere du bevæger dig, jo mere energi har du brug for, og jo mere mad skal du spise

Det er muligt at leve i mange uger uden mad – men uden vand dør du efter få dage

Hunden her er tørstig. Den tror, kamelen har vand i sine pukler

Kamelen ved godt, hvad hunden tænker, og den gad godt kunne sige, at det faktisk er fedt, den har i sine pukler

Nogle har brug for at spise mere end andre

Fyren her har ikke brug for at spise al den mad, for han har siddet ned hele dagen

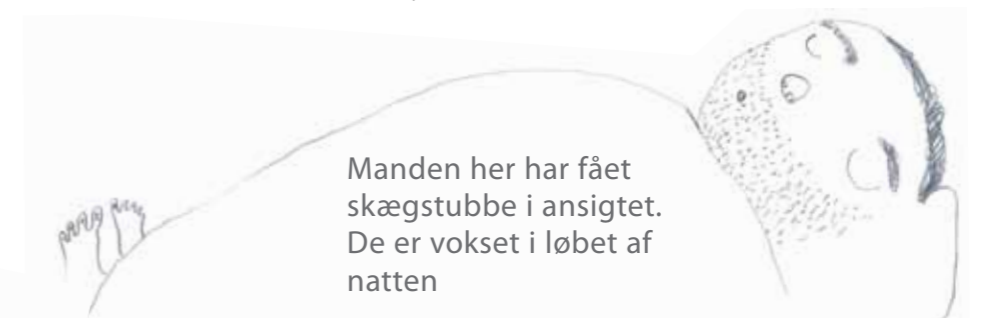
Selv når du er helt stille, har du brug for energi for at kunne:

tænke
vokse
drømme
ånde
få dine negle til at gro
få dine sår til at hele
se
få dit hår til at gro
fordøje din mad

Hans æsel er meget sultent, for det har løbet hele dagen

Selv når du sover, arbejder din krop

Manden her har fået skægstubbe i ansigtet. De er vokset i løbet af natten

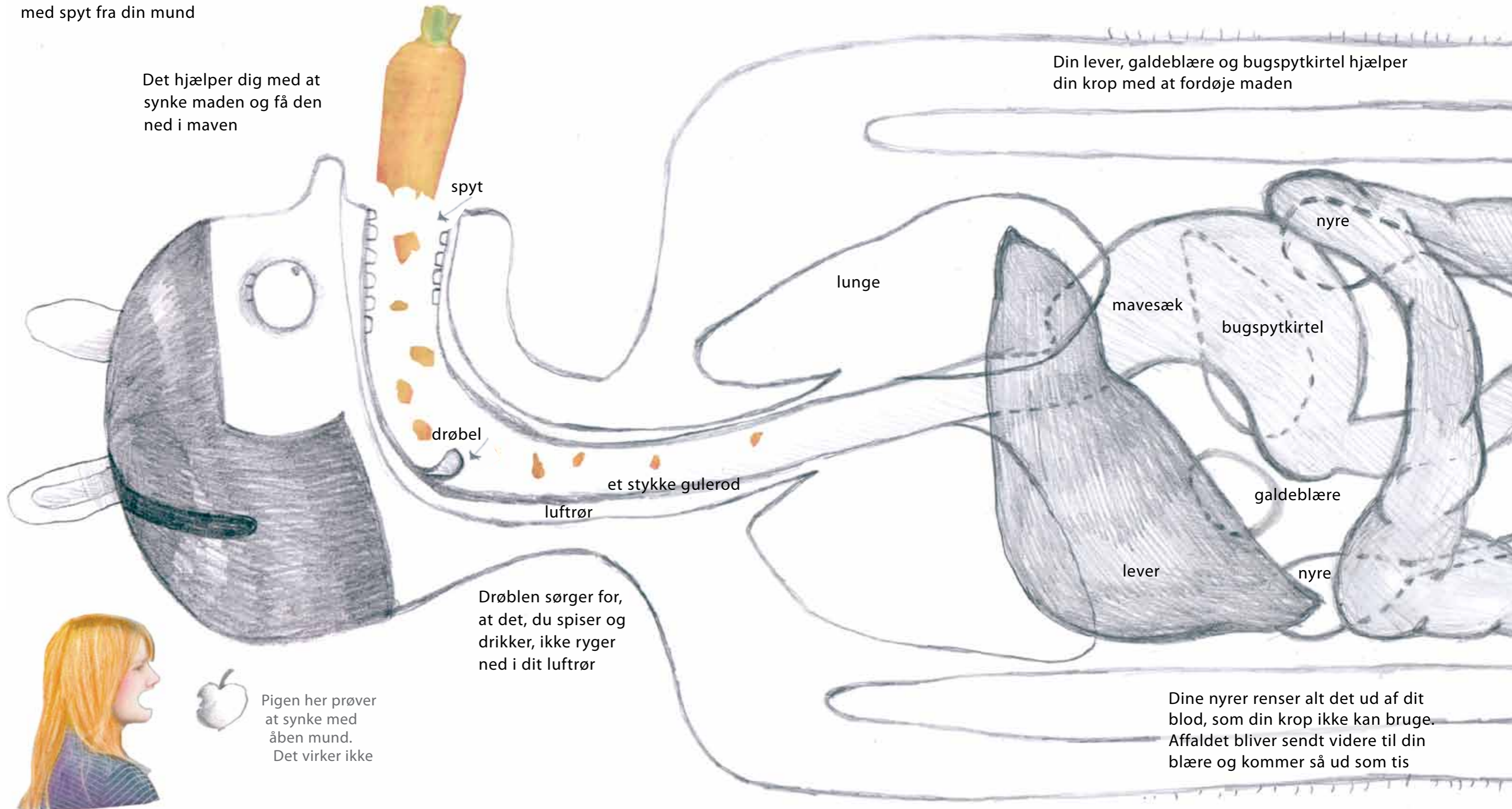
HVAD SKER DER MED MADEN,

Når du tygger maden, knuser du den til små stykker og blander den med spyt fra din mund

Det hjælper dig med at synke maden og få den ned i maven

Dine mavemuskler og din mavesyre deler din mad i mindre og mindre stykker, indtil den bliver til noget, der ligner en tyk suppe

Din lever, galdeblære og bugspytkirtel hjælper din krop med at fordøje maden

Drøblen sørger for, at det, du spiser og drikker, ikke ryger ned i dit luftrør

Pigen her prøver at synke med åben mund. Det virker ikke

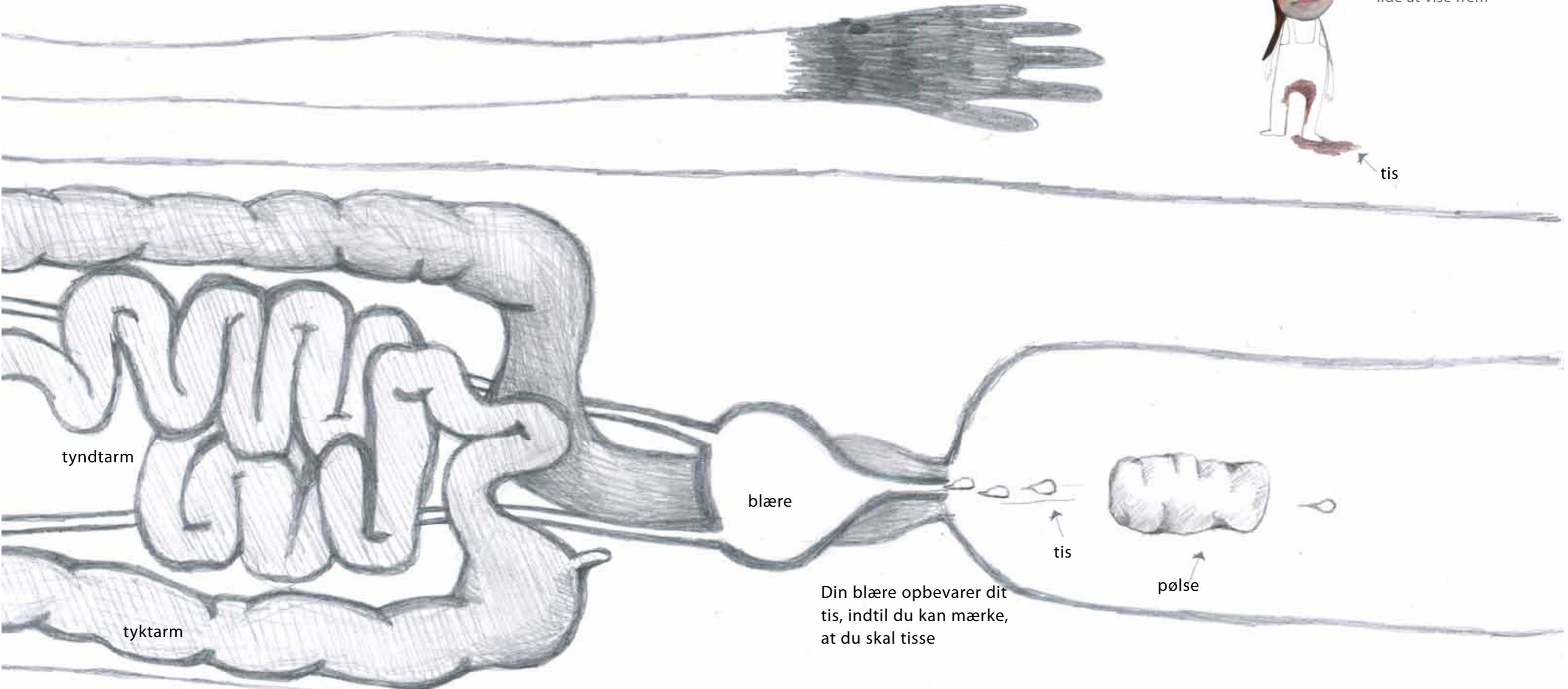
Dine nyrer rensr alt det ud af dit blod, som din krop ikke kan bruge. Affaldet bliver sendt videre til din blære og kommer så ud som tis

DU SPISER?

Maden ryger ned i din tyndtarm. Det er her, den optages i dit blod, så den kan komme rundt i hele din krop

Pigen her spiser en masse rødbeder. Hun har fundet ud af, at det farver hendes tis rødt, og det kan hun godt lide at vise frem

Din blære opbevarer dit tis, indtil du kan mærke, at du skal tisse

Mad, som din krop ikke kan bruge, ryger ned i din tyktarm og forlader din krop som affald, når du laver pølser

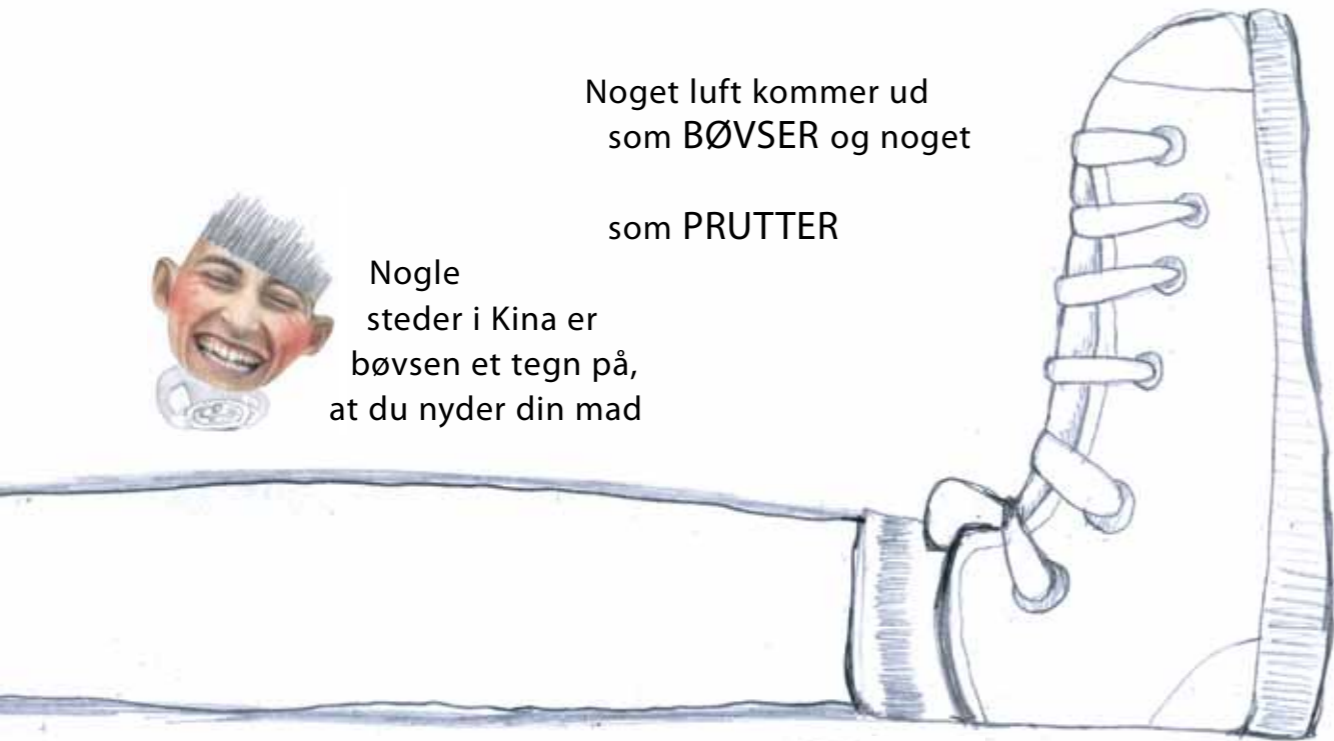

Nogle gange har du luft i maven. Noget af det har du slugt, og noget af det dannes, når maden bliver fordøjet i maven og tarmene

Noget luft kommer ud som BØVSER og noget som PRUTTER

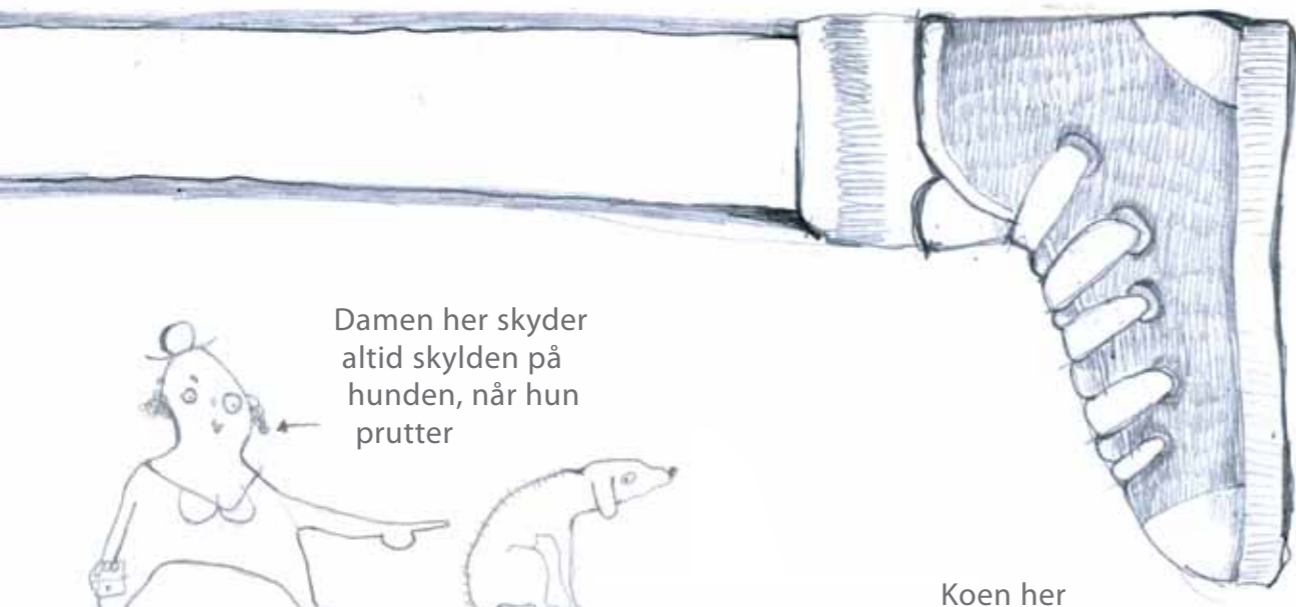
Nogle steder i Kina er bøvsen et tegn på, at du nyder din mad

pas på!

De fleste mennesker prutter omkring 13-14 prutter hver dag

Damen her skyder altid skylden på hunden, når hun prutter

Koen her kan slå alle i at prutte

Nogle gange kan det gøre ondt at have luft i tarmene

Drengen her har fundet en god måde at få luften ud af tarmene på

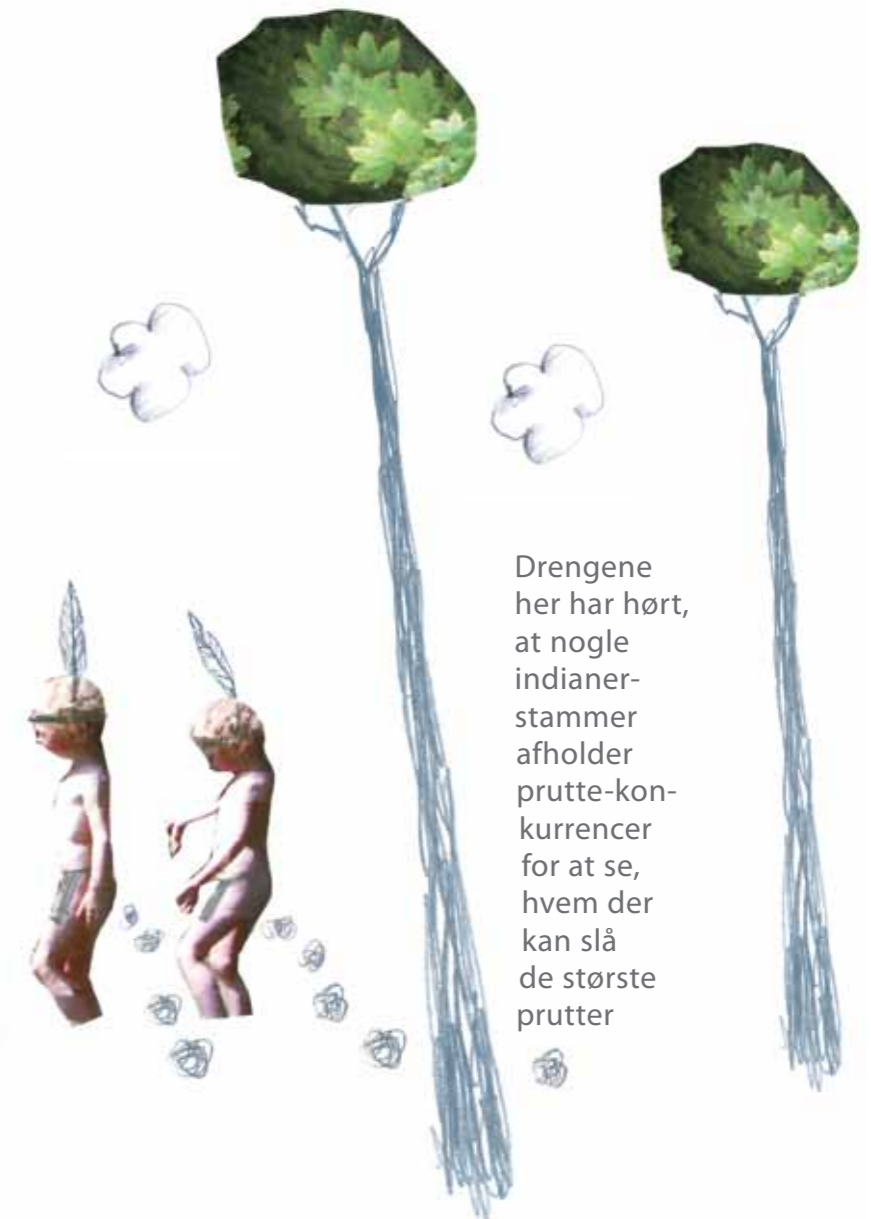
Prut, fims, skid, hørmer, fis, stinker

Den, som fisen lugte kan, det er fisens ejermand

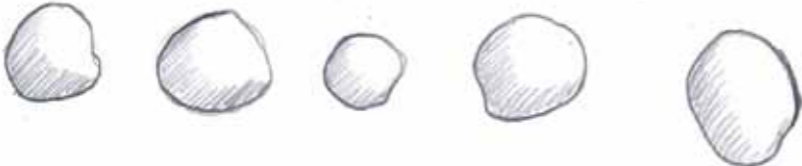

Du sluger en masse luft, når du:

- tygger tyggegummi
- taler med mad i munden
- spiser for hurtigt
- drikker noget med bobler i

Drengene her har hørt, at nogle indianerstammer afholder prutte-konkurrencer for at se, hvem der kan slå de største prutter

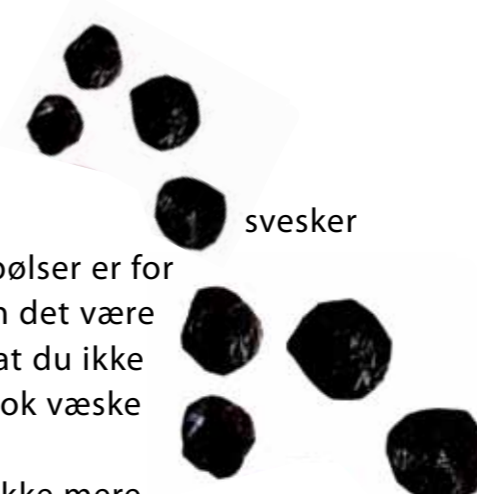
Du laver forskellige slags pølser afhængig af, hvad du har spist og drukket

1. ← De her har siddet fast inden i dig i længst tid og er blevet til hårde kugler
2. ← Den her kan det godt gøre ondt at trykke ud
3. ← Den her er en perfekt pølse
4. ← Den her er også en god én
5. ← Bløde klumper
6. ← Meget bløde klumper
7. ← Det her har været i din krop i kortest tid

Hvis dine pølser er for hårde, kan det være tegn på, at du ikke drikker nok væske

Du kan drikke mere vand og spise svesker og figner for at gøre dine pølser blødere

Normalt tager det 1-4 dage for maden at nå igennem din krop

svesker

figner

Skallen på et majs-korn er svær at nedbryde, så den går tit lige igennem din krop

Hun hænger på hovedet, fordi der er en, der har sagt, at det gør hendes pølser blødere. Men det passer ikke

Drengen her har spist majs og tjekker, hvor lang tid det tager, før de kommer ud igen

VAND

Alt levende har brug for vand for at overleve

Vand gør, at alt kan bevæge sig inde i din krop

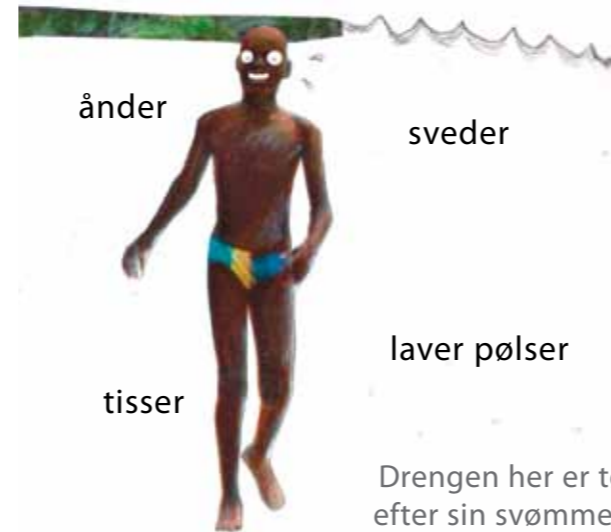

Omkring to tredjedele af din krop består af vand

Du kan se vandet i dine øjne og i dit spyt og snot

Du har også vand i dit blod, dine muskler, lunger og knogler, og i din hjerne, din hud og din mave

Du har brug for at drikke vand hver dag, fordi vand forlader din krop, når du:

ånder

sveder

tisser

laver pølser

Drengen her er tørstig efter sin svømmetur. Han slugte lidt af vandet, men det gjorde ham bare endnu mere tørstig, fordi det var så salt

Vand hjælper med at holde dig ren indvendig ved at vaske de ting ud af din krop, som du ikke har brug for

Drengen her elsker iskolde styrtebade. Lige nu vasker han sig selv både indeni og udenpå på samme tid

Pigerne her drikker masser af vand, fordi de synes, de får pænere hud af det

Du kan tjekke dit tis for at se, om du drikker nok vand

Drengen her drikker ikke nok vand. Hans tis er mørkegult og lugter

Ham her drikker nok vand. Hans tis har ingen farve og lugter ikke

Katten her har ikke noget imod at drikke fra toilettet. Vi må håbe, den ikke falder derned

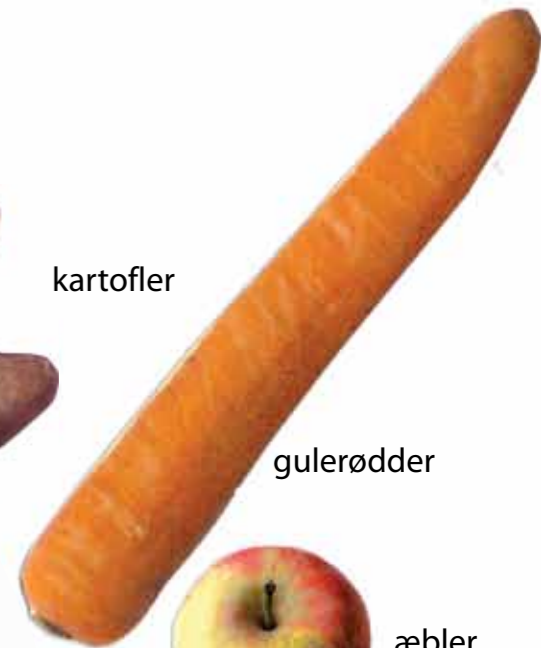

Der er en, der har glemt at vande den her plante

DU KAN FÅ VAND HERFRA

Vand finder du også i frugt og grønsager

vand på flaske

salat

rødbeder

papaja

agurker

Pigen her har haft så travlt med at vise, hvad hun kan, at hun har glemt at drikke vand hele dagen. Nu har hun ondt i hovedet og er meget træt, men hun stopper ikke

Hendes tis lugter sikkert, men det holder hun for sig selv

Pigen her tygger et stykke vandmelon så meget, hun kan. Hun vil se, hvor meget der er tilbage af melonen, når hun har slugt alt vandet

Den samme frugt med og uden vand i:

PROTEINER

Din krop bruger proteiner til at opbygge og reparere sig selv

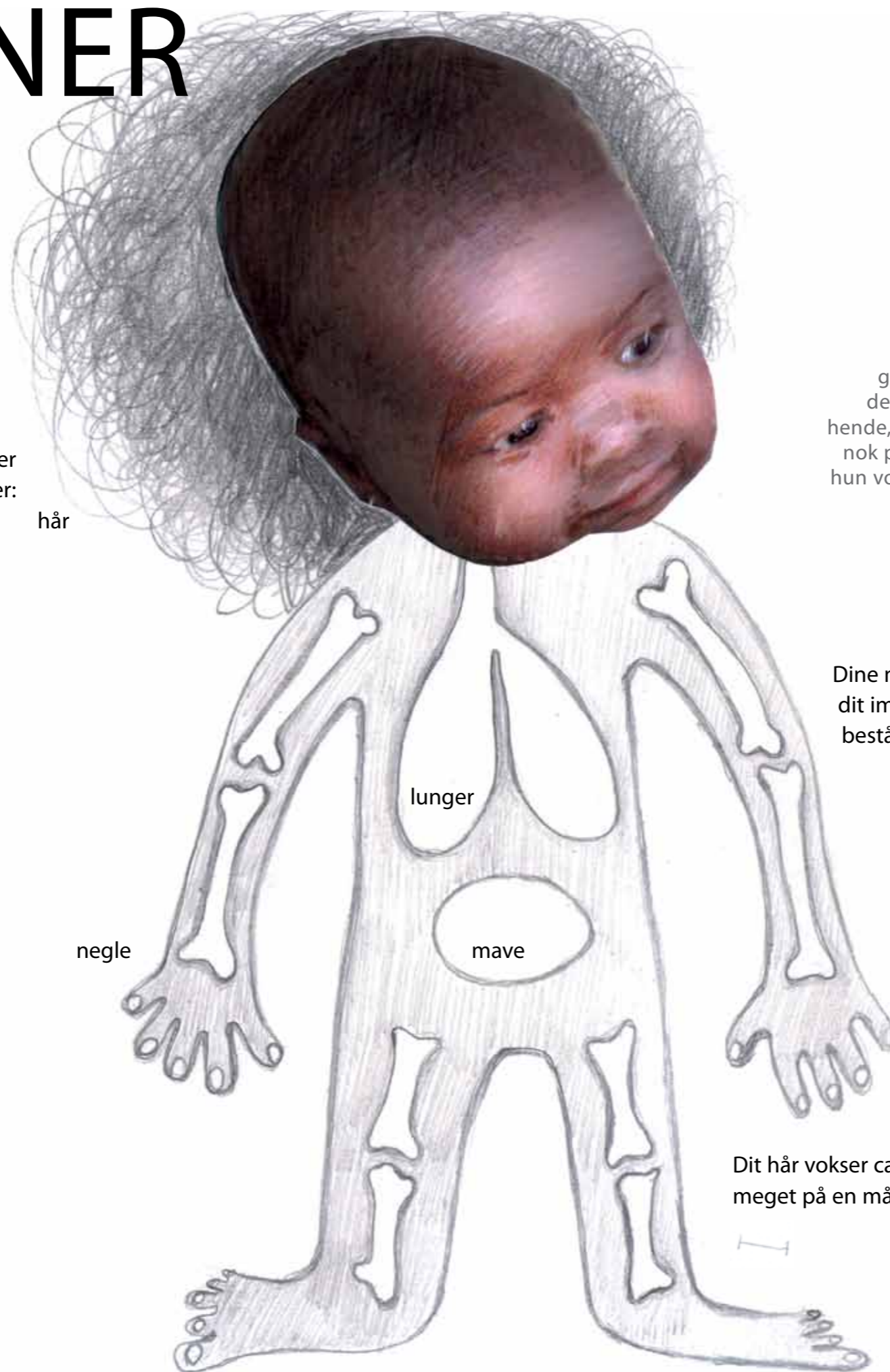
Proteiner arbejder
de her steder:

hår

Proteiner hjælper
med at hele dine sår

negle

Dine muskler og
dit immunsystem
består af proteiner

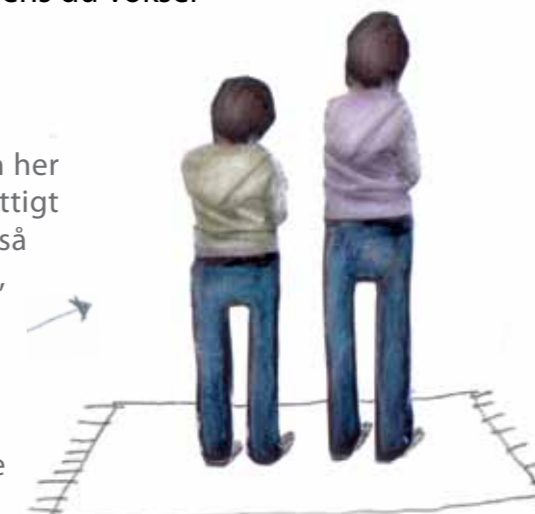
Dit hår vokser ca. så
meget på en måned

Dine fingernegle vokser
ca. så meget på en måned

Dine tånegle vokser ca.
så meget på en måned

Det er vigtigt at
spise nok proteiner,
mens du vokser

Pigen her
bor i et fattigt
land. Hun er lige så
gammel som pigen,
der står ved siden af
hende, men hun fik ikke
nok proteinmad, mens
hun voksede. Nu vil hun
altid være mindre

Fyren her gemmer
sig under et lagen,
fordi han kan lide
at skræmme folk,
men også lidt fordi
han synes, han
er for splejset.
Det gør det ikke
bedre, at han piller
nødderne ud af sin
müsli hver morgen

MAD MED PROTEINER

Proteiner finder du i kød og fisk og i planter som bælgplanter, nødder og forskellige kornsorter

mælk

æg

ærter

bønner

linser

kikærter

mandler

brune ris

fisk

ost

tofu

rejer

kød

kylling

kalkun

Tofu kan man spise i stedet for kød. Det er lavet af sojabønner

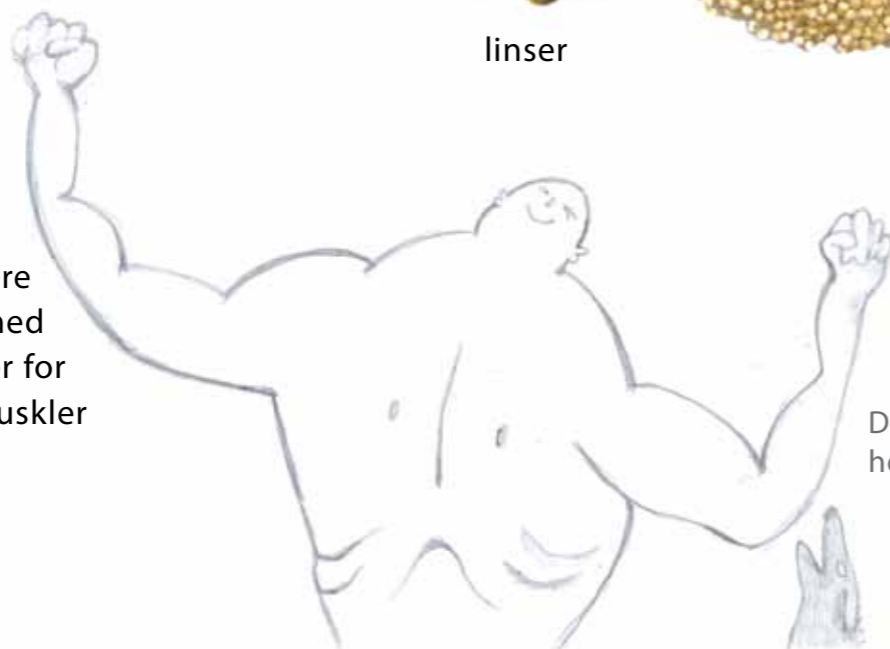
Den her dreng spiser et æg til morgenmad, fordi han er sikker på, at det gør ham stærk

De her hunde spiser mange proteiner. Det gør deres muskler større, og dem har de tit brug for

Bodybuildere spiser mad med mange proteiner for at få store muskler

Det gør den her hund også

KULHYDRATER

Kulhydrater er den form for energi, din krop helst vil have

Din krop laver kulhydrater om til sukker, som den kan forbrænde for at få energi

Der findes to slags kulhydrater:

LANGVARIGE OG KORTVARIGE

De langvarige kulhydrater er længe om at blive lavet om til sukker i din krop og giver dig derfor energi, der varer i lang tid

De kortvarige kulhydrater bliver hurtigt lavet om til sukker i din krop og giver dig derfor energi, der kun varer i kort tid

Din hjerne virker bedst, hvis den får de langvarige kulhydrater

Ligesom en træstamme, der brænder langsomt

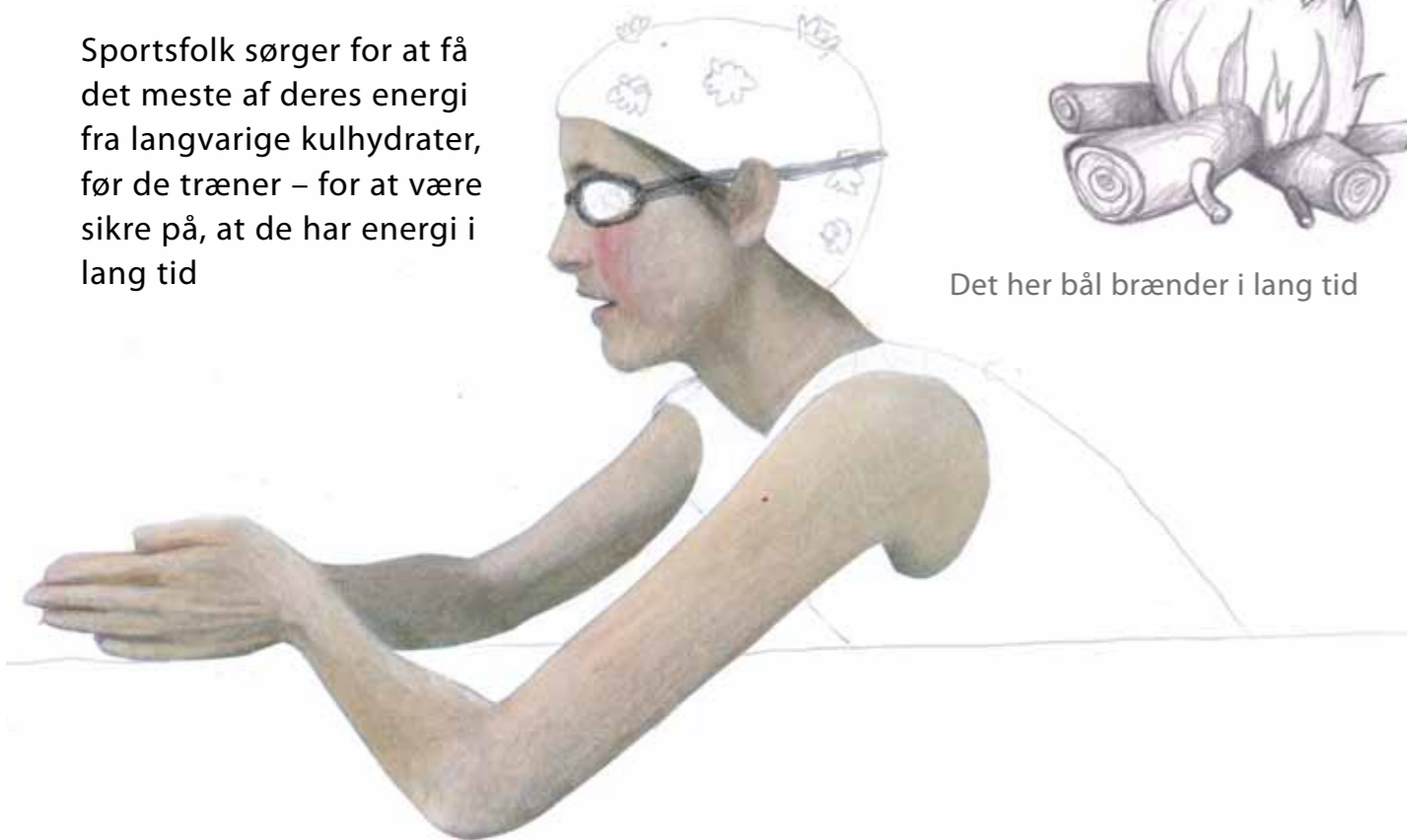
Det her bål brænder i lang tid

Ligesom avispapir, der brænder hurtigt

Det her bål går ud lige om lidt

Sportsfolk sørger for at få det meste af deres energi fra langvarige kulhydrater, før de træner – for at være sikre på, at de har energi i lang tid

Mad med kortvarig energi gør dig hyperaktiv og meget træt bagefter. Den slags mad kan også gøre, at dit humør svinger, og at du tager på i vægt, fordi du ikke føler dig mæt

Pigen her spiser sukkerkvalder og franskbrødsadder med marmelade hver dag

Hendes humør skifter ofte, så hendes venner må være meget tålmodige med hende

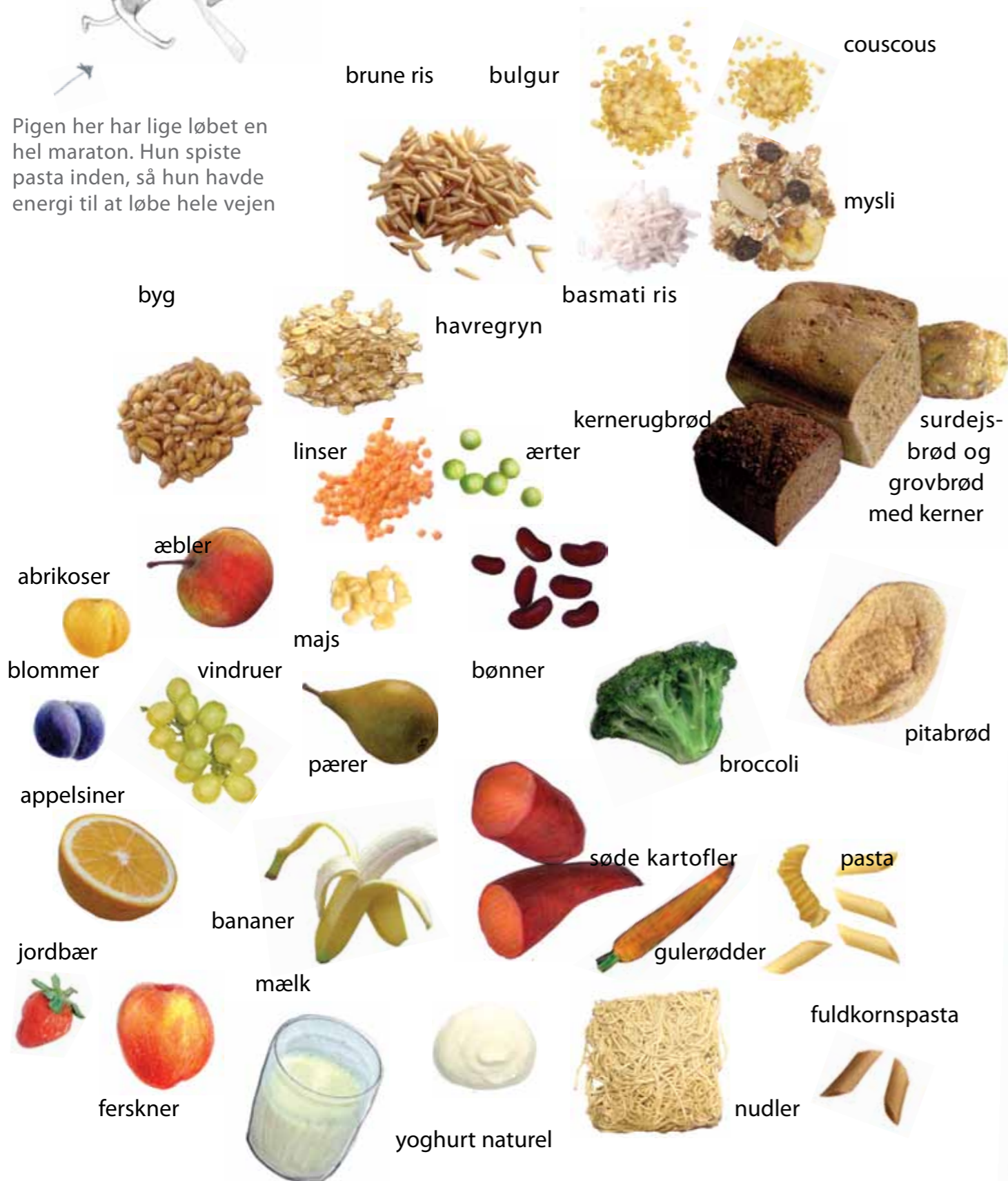
Nu er der noget, der falder ud af hendes mund – lad os håbe, det er sukkerkvalder og ikke tænder

MAD MED LANGVARIGE KULHYDRATER

Langvarige kulhydrater finder du i fuldkornsprodukter, pasta, bælgfrugter, friske grønsager og i de fleste frugter

Pigen her har lige løbet en hel maraton. Hun spiste pasta inden, så hun havde energi til at løbe hele vejen

MAD MED KORTVARIGE KULHYDRATER

Kortvarige kulhydrater finder du i hvidt brød og grovbrød uden kerner, morgenmadsprodukter, slik og søde drikke

Maden herover kan være god for sportsfolk, der har brug for noget hurtig energi, efter at de har trænet

Maden herunder indeholder meget sukker og få næringsstoffer. Det kaldes tom energi

FIBRE

Nogle kulhydrater er så stærke, at din krop ikke kan nedbryde dem, så de ryger lige igennem din krop. De hedder fibre

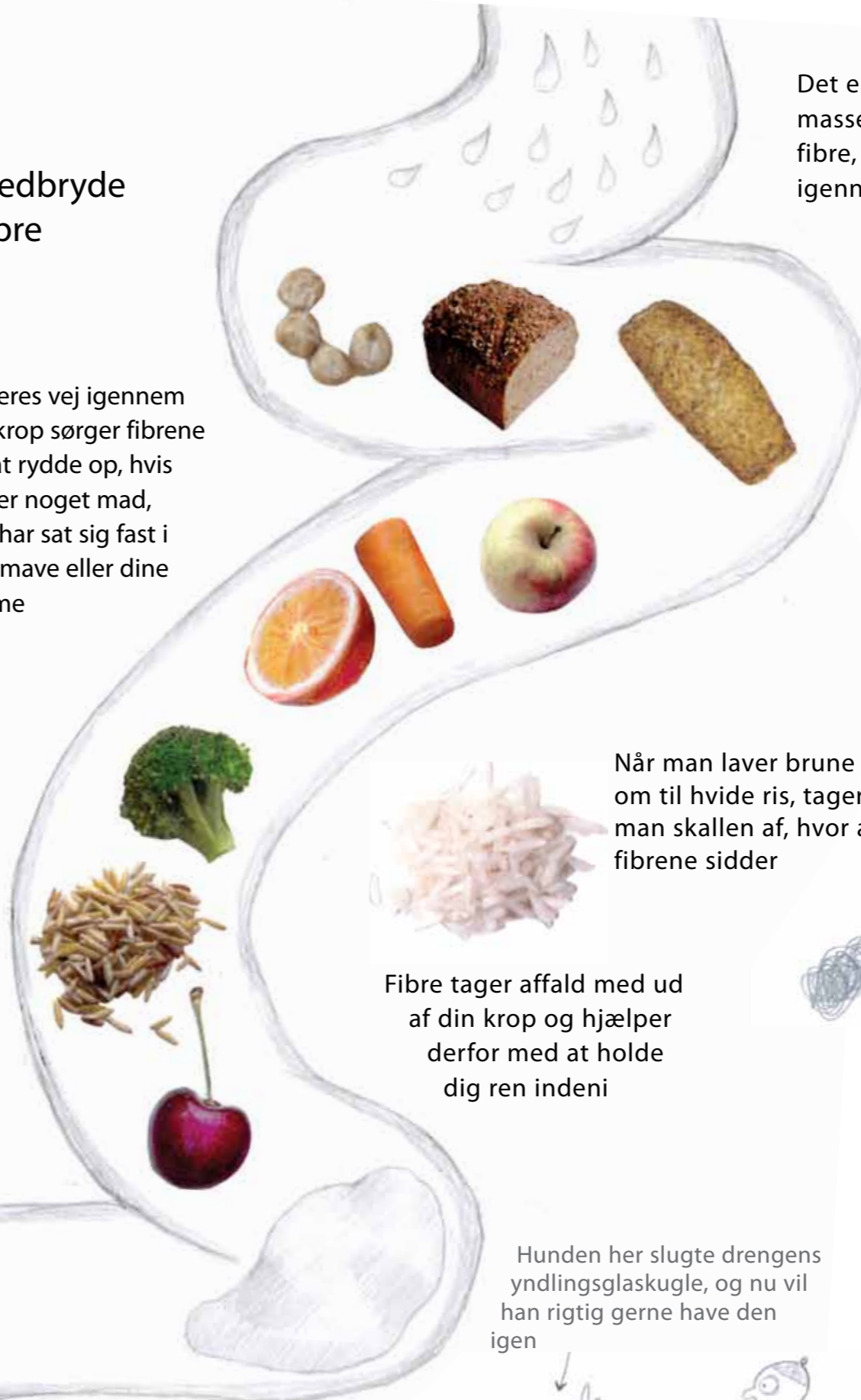
Fibre kommer fra skelettet i planter – og i skallen på korn

Når man presser juice, bliver fibre siddende tilbage i resterne af frugtkødet

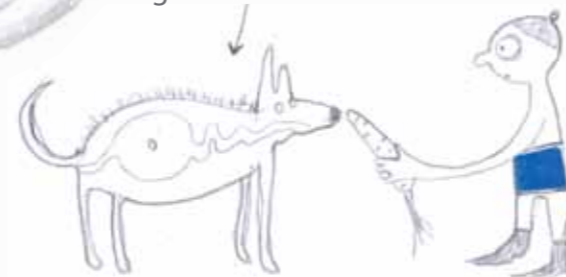
På deres vej igennem din krop sørger fibre for at rydde op, hvis der er noget mad, der har sat sig fast i din mave eller dine tarme

Når man laver brune ris om til hvide ris, tager man skallen af, hvor alle fibre sidder

Fibre tager affald med ud af din krop og hjælper derfor med at holde dig ren indeni

Hunden her slugte drengens yndlingsglaskugle, og nu vil han rigtig gerne have den igen

Det er vigtigt at drikke en masse vand, når du spiser fibre, så de lettere kan flyde igennem din krop

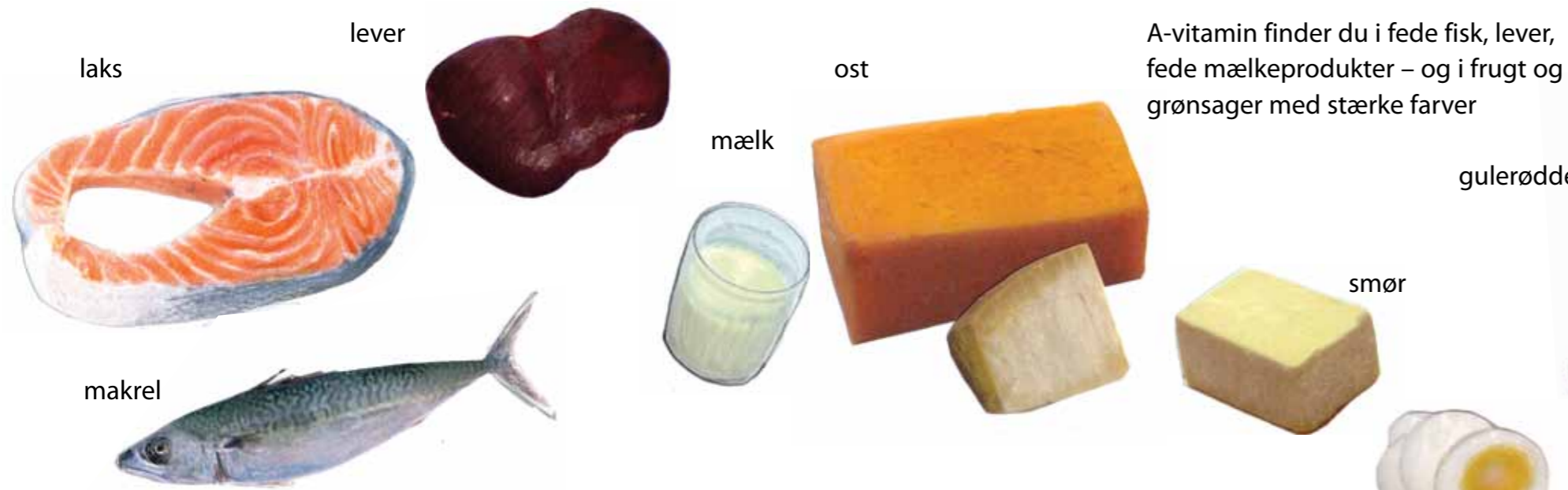
Pigen her har spist en masse æbler, som indeholder både fibre og vand, så hun har godt gang i tarmene

Manden her har ikke spist fibre nok. Nu sidder de pandekager, han spiste i går, fast i hans mave

MAD MED A-VITAMIN

A-vitamin finder du i fede fisk, lever, fede mælkeprodukter – og i frugt og grønsager med stærke farver

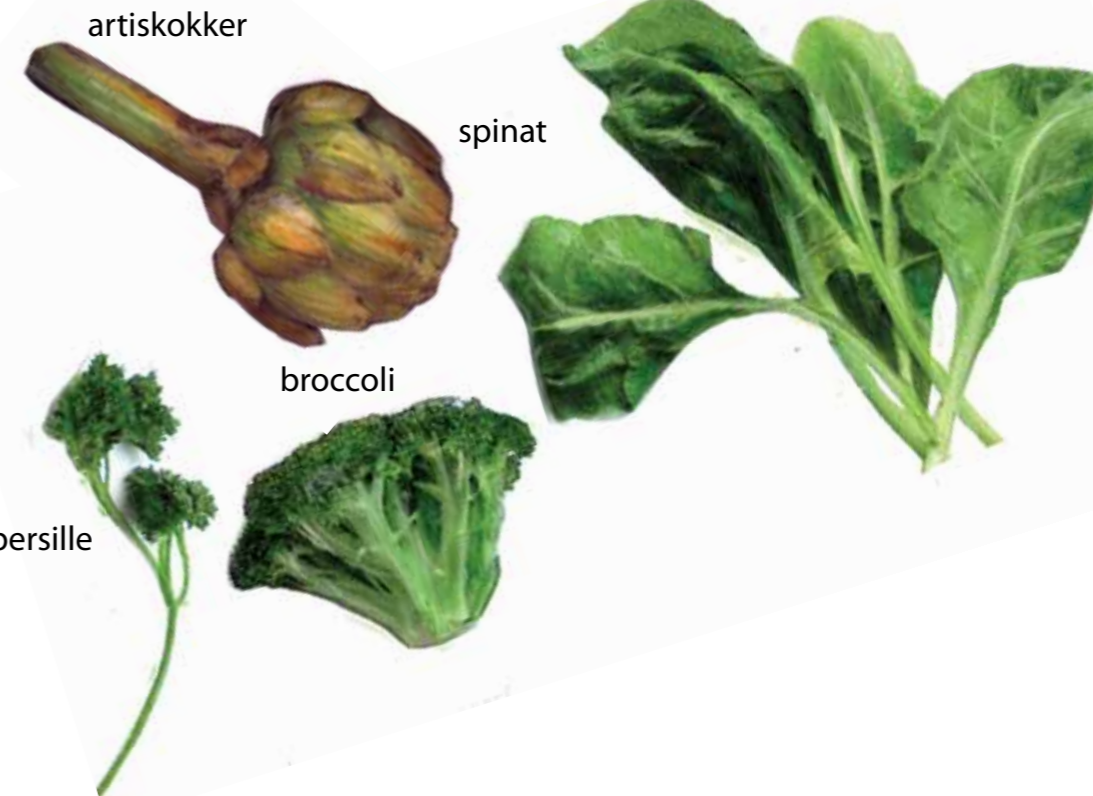
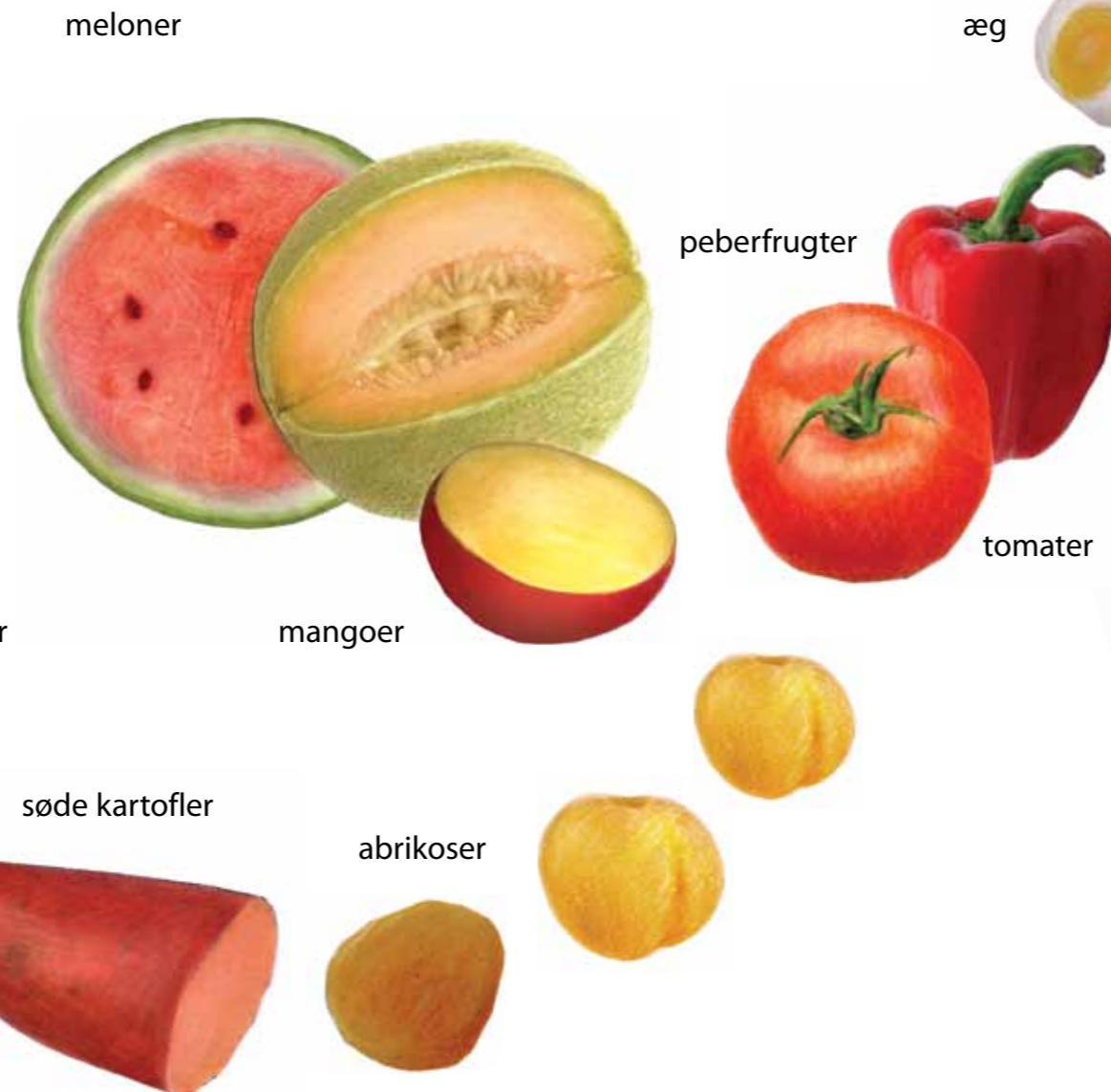
Pigen her spiser mange gulerødder hver dag, så hendes hud er blevet orange. Det er okay. Farven forsvinder, når hun stopper igen

Men hun kan godt lide at se brun ud, så hun stopper nok ikke lige med det samme

Hun spiser altid gulerøden, så der kun er den midtste del tilbage. Det er hendes yndlingsdel, fordi den er sødere end resten

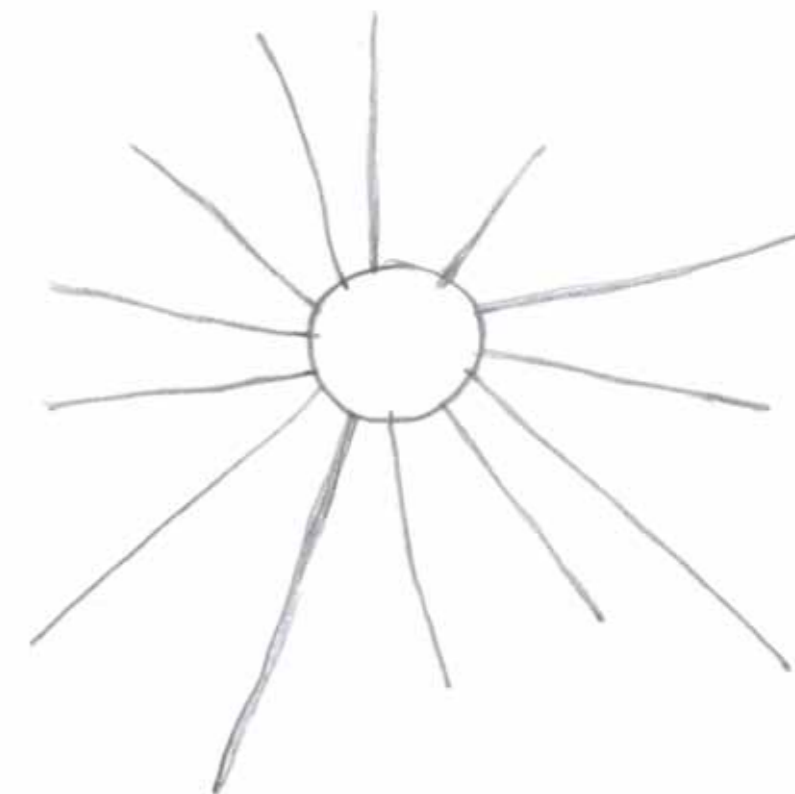
Betakaroten er det stof, der giver planter farve. Når du spiser det, bliver det lavet om til A-vitamin i din krop

Du finder betakaroten i især mørkegrønne, gule, orange og røde frugter – og grønsager som dem her

D-VITAMIN

D-vitamin behøver du ikke at spise for at få ind i din krop.
Din krop danner selv D-vitamin, når du opholder dig i solen

Din krop kan gemme noget D-vitamin til om vinteren, når solen ikke skinner så meget. Resten må du få fra mad med D-vitamin

D-vitamin holder dine knogler og tænder sunde og stærke

D-vitamins vigtigste funktion er at hjælpe din krop med at optage kalk fra den mad, du spiser

Uden D-vitamin får du ikke kalk til dine knogler, og så bliver de svage

Gamle mennesker danner mindre D-vitamin i solen end de gjorde, da de var yngre

Når du er i skyggen eller bruger solcreme med en faktor over 8, danner din krop ikke D-vitamin

Mennesker med mørk hud danner mindre D-vitamin i solen end mennesker med lys hud

Pigen her har altid den her solhat på. Så hun må spise mad med D-vitamin hver dag

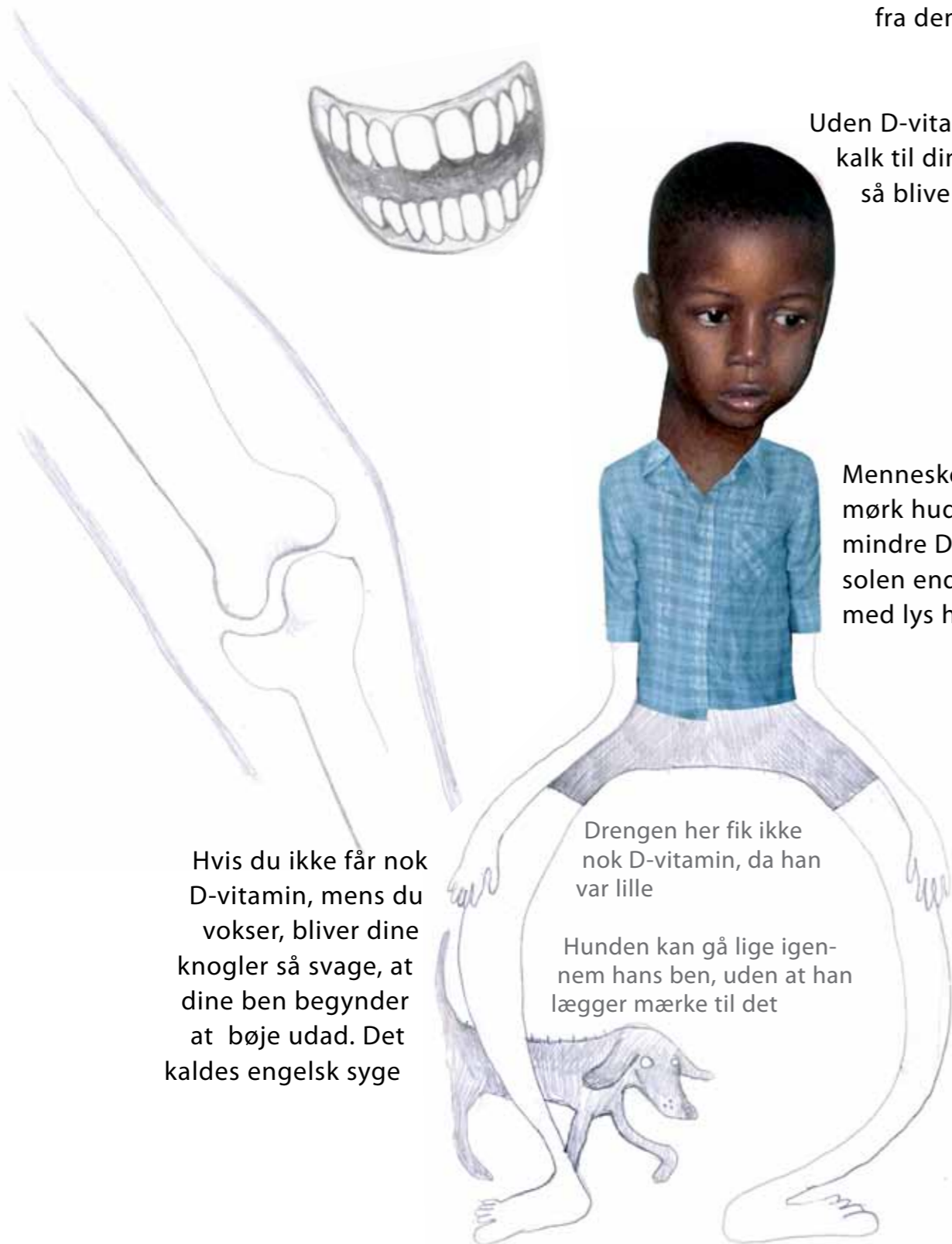
Hvis du ikke får nok D-vitamin, mens du vokser, bliver dine knogler så svage, at dine ben begynder at bøje udad. Det kaldes engelsk syge

Drengen her fik ikke nok D-vitamin, da han var lille

Hunden kan gå lige igennem hans ben, uden at han lægger mærke til det

Fyren her bruger sin mors solarium for at få D-vitamin. En sardin til frokost ville nok have været bedre for hans hud

Pigen her glemte at tage solcreme på. Nu brænder hendes hud, og hun får svært ved at sove i nat

MAD MED D-VITAMIN

Solens stråler er den vigtigste kilde til D-vitamin.
D-vitamin findes kun i få madvarer, og mest i fede fisk

Hvis du er meget udenfor om sommeren, får du al den D-vitamin, du har brug for. Men mellem klokken 12 og 15 er solens stråler stærkest og kan skade din hud. Der er det en god idé at holde sig i skyggen eller bruge solcreme med høj solfaktor

Børnene her har leget i solen hele dagen, så de har fået masser af D-vitamin. Drengen i den grønne trøje står på hænder, så vi ikke lægger mærke til, at han havde glemt at tage solcreme på og er blevet skoldet i ansigtet

Katten her danner D-vitamin i pelsen, fordi den ligger i solen. Lige om lidt slikker den det af, og så har den fået al den D-vitamin, den skal bruge i dag

makrel

